

O smysluplnosti environmentálního poradenství

pro konferenci ke 20 letům environmentálního poradenství v ČR, 24. 11. 2011

Aleš Máchal, Lipka, Brno

Vážené dámy, vážení pánové, přátelé a duše i jinak spřízněné, připadá mi značně troufalé mluvit k takto vyspělému publiku, navíc na téma, které vám všem je důvěrně blízké a pro mnohé z vás se stalo celoživotním posláním. Odpustíte-li mi tu smělost, pokusím se maličko zamyslet nad smysluplností environmentálního poradenství.

Podle prastarých (nicméně stále platných) pedagogických zásad doporučujeme našim studentům učitelských oborů, aby při každé své práci měli ujasněný a zřetelně formulovaný její **cíl**, ať jde o hodinu, lekci, mikroprojekt, Den Země nebo o celé průřezové téma Environmentální výchova ve školním vzdělávacím programu. K tomu však vždy dodáváme, že je dobré mít na paměti rovněž **smysl** veškerého (eko)pedagogického úsilí. A zde si dovoluji **rozlišovat mezi cílem a smyslem**, a to ve prospěch smyslu, neboť úsilí, které má smysl, může být naplňováno prostřednictvím dobře stanovených cílů, avšak učit o něčem, co smysl nemá, nelze zachránit ani brilantně formulovaným cílem.

Právě **o smysluplnost** naší práce by nám mělo jít především, lhostejno, zda je poradenská, osvětová, ochránářská nebo ekopedagogická. SMYSLUPLNOST - tohle krásné slovo vrátil či vložil do aktivního slovníku přemýšlivějších lidí pan prezident Václav Havel. I ten, kdo našeho jediného opravdového polistopadového prezidenta nemá příliš v lásce, by měl docenit sílu a význam tohoto výrazu sestávajícího ze dvou slov: PLNOST SMYSLU neboli SMYSLUPLNOST.

Domnívám se, že práce environmentálních poradkyň a poradců je hojně naplněna smyslem, a to zejména těch, kteří sedí v poradnách a zasvěceně odpovídají na mnohdy všetečné i zavilé otázky příchozích i telefonujících občanů, nebo na jejich meljové vzkazy. Mám však na mysli i ty z vás (či z nás), kteří se v médiích pokoušejí lidskou řečí vysvětlovat o co jde vlastně na Šumavě, sepisují letáčky o tom, proč je dobré snažit se o energetickou nezávislost, v besedách snášejí argumenty, jejich prostřednictvím lze lépe pochopit, že v ekologickém zemědělství jde víc o zdraví krajiny než o zdraví jednotlivců, přesvědčují starosty, že větší prestiž obci přinese nově osídlené čapí hnízdo než další domky ve stylu podnikatelského rokoka, nebo dovedou studentům pádně doložit, proč záleží na jednání každé obyčejného občana i v tak obtížně uchopitelné záležitosti jakou jsou postupující klimatické změny. I tohle jsou výkony environmentálního poradenství, i když ne vždy v první linii.

Připadá mi, že o toto jde v environmentálním poradenství prvořadě: pomáhat nelhostejným lidem nacházet cesty k osvojování vědomé spoluodpovědnosti za stav přírody, krajiny a života kolem nás, a také za jeho udržitelnost pro nastávající nelehké časy. Naše dávné naivní heslo „skromnější život – krásnější svět“ (za kterým si ovšem dodnes stojím) dostává díky působení ekoporadců konkrétnější a smysluplnější obsah, ale i formu, poněvadž je založeno na lidském kontaktu, na dialogu, na naslouchání, trpělivosti i na umění vysvětlovat. Vy environmentální poradci jste tudíž něco víc než učitelé, i víc než odborníci-environmentalisté – jste totiž obojím. Povzbudivým zjištěním po dvaceti letech poctivé práce vám budí skutečnost, že za environmentální osvětou jsou vidět zřetelné výsledky vašeho mravenčího úsilí: o třídění domácího odpadu už takřka není potřeba lidi přesvědčovat, stejně jako o důležitosti zateplování budov, o úsporných žárovkách, o principech fair trade, nebo třeba o nástrahách stand-by režimu. Nejde to však samo, ani rychle.

Většina z vás zde v sále má na řadě podobných úspěchů velikou zásluhu, jsou ovšem dvě jména, která vynechat nemohu a nechci (a odpusťte mi prosím, že nezmíním mnohé z vás, kteří by si ocenění nepochybně také zasloužili). Skládám poklonu především Yvonně Gaillyové (takřkajíc z první brázdy) a Marcelce Křížové (z pozice na MŽP) – matkám zaklada-

telkám a průkopnicím emancipace environmentálního poradenství v České republice. Bez jejich houževnatosti, vůle, odvahy a obrovského osobního nasazení, a také bez mnohaleté trpělivé pomoci jejich blízkých spolupracovnic a spolupracovníků, tedy bez pomoci vaší, by váš obor sotva dosáhl úrovně, na kterou dnes můžete být všichni právem hrdí.

Byli jsme nedávno s Mojmírem Vlašínem v Albánii. V hlavním městě této překrásné země, teče voda z kohoutků jen hodinu denně. Našinec je z této skutečnosti zprvu rozpačitý, ale obyvatelé Tirany jsou za hodinu vody vděční. Třeba je právě takhle situace předobrazem časů, které nás neminou, a zároveň dokladem toho, jak důležité je radovat se z mála. Jak je možné neúkorně, tj. bez újmy na indexu osobního štěstí, naplňovat úsloví Arneho Naesse o skromných prostředcích a bohatých **cílech** v lidském životě. Bohatší život skromnějšími prostředky, to přece dává smysl, to je smysluplná životní strategie, kterou si lze osvojit právě díky působení environmentálních poradců a poradkyň.

Děkuju vám a jménem Lipky i všech dalších, kteří vás mají rádi, vám přeju hodně radosti ve všem vašem konání **plném smyslu**.